

ILVO Persbericht 140220

Grootscheepse studie rond landbouwisico's: evolutie van de lange termijn bedrijfsmarges, beleidswijzigingen en grond worden gepercipieerd als grootste risico.

De thema's 'risico' en 'risicobeheer' zijn de laatste jaren brandend actueel binnen de landbouw. Zo krijgt risicobeheer, en de rol van de overheid hierin, een opvallende plaats in het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB).

ILVO en de Universiteit Hasselt (het onderzoeksconsortium ARAMIS met de steun van IWT) samen met AMS (afdeling Monitoring en Studie, Departement Landbouw en Visserij) hebben een grootscheepse enquête uitgevoerd bij alle landbouwers van het Vlaamse LandbouwMonitoringsNetwerk, om te weten welke risico's de landbouwers zelf ervaren en hoe zij denken deze te kunnen beheeren.

De resultaten verrassen op een aantal punten. Terwijl de onderzoekswereld, de sector en het beleid in discussies over 'risico en risicobeheer' vaak (enkel) focussen op de aspecten prijswolatiliteit, risicomangement en extralegale verzekeringen, blijken landbouwers meer wakker te liggen van de evolutie op langere termijn van de marge tussen inkomsten en uitgaven dan van de prijswolatiliteit op kortere termijn. Risicobeheerstrategieën zoals contractteelt, verzekeringen en termijnmarkten rekenen ze bij de minst relevante. Een pak belangrijker vinden ze strategieën zoals liquiditeitsmanagement, diversificatie en schuldenmanagement. Behalve de marktrisico's maken de landbouwers zich ook zorgen over risico's gekoppeld aan beleidswijzigingen en grondbeschikbaarheid (kwantiteit en betaalbaarheid), en over het risico op ziekten en plagen.

Methode.

De onderzoekers organiseerden een representatieve enquête bij 759 landbouwers (alle bedrijven die deelnemen aan het LandbouwMonitoringsNetwerk) in het voorjaar van 2013. In de enquête scoorden de landbouwers drie zaken over hun perceptie van risico's: Hoe groot is de kans dat bepaalde calamiteiten of negatieve gebeurtenissen zich voordoen? Hoe groot is de impact als ze zich voordoen? In welke mate valt het risico te beheersen of controleren? De onderzoeksresultaten zijn merendeels kwantitatief, maar via een aantal open vragen en voorafgaande interviews hebben de onderzoekers ook een goed beeld op de motieven en argumenten.

Landbouwers vooral bezorgd over de lange-termijn marge tussen inkomsten en uitgaven.

Als je de landbouwers zelf vraagt naar hun risicoperceptie en risicobeheer, dan leggen ze andere klemtonen dan de overheid, de sector of de wetenschap. Landbouwers zijn vooral bezorgd over *marktrisico's*, door hen gedefinieerd als onzekerheid over de langere termijnevolucie van de uitgaven ten opzichte van de inkomsten. Dit verschilt van de gebruikelijke kijk op marktrisico's, waar dit wordt gelijkgesteld aan de schommelingen van prijzen op kortere termijn. Dit plaatst de grote aandacht voor prijsschommelingen die er rond de sector heerst enigszins in perspectief.

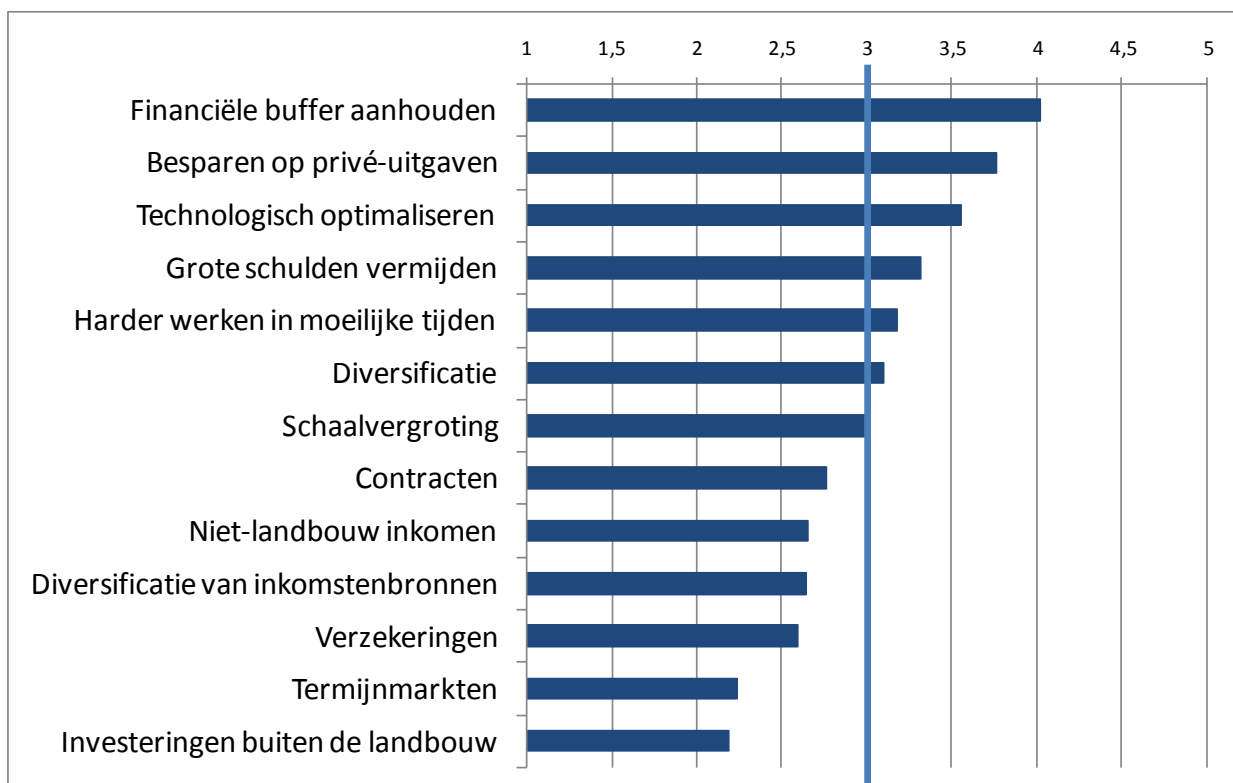
Daarnaast zijn risico's *gekoppeld aan beleidswijzigingen en grondbeschikbaarheid* de voornaamste bezorgdheden van landbouwers. Beleidswijzigingen zijn volgens de landbouwers de oorzaak van de stijging van de kosten. De zorg om grondbeschikbaarheid gaat zowel over de kwantiteit als de betaalbaarheid ervan. Na deze drie risico's, die eerder van sociaal-economische en maatschappelijke aard zijn, komen *productieverliezen* pas op de vierde plaats, en dan eerder door ziekten en plagen dan door het weer.

Met betrekking tot marktrisico's, investeringen en financieel risico beschrijven veel landbouwers een situatie waarbij ze – veelal met vreemd kapitaal – investeringen doen om noodzakelijke aanpassingen of uitbreidingen door te voeren, om dan nadien te merken dat de marge tussen hun uitgaven en inkomsten nog kleiner is geworden.

Liquiditeitsmanagement, optimalisatie, schulden en diversificatie.

Risicobeheerstrategieën zoals contractteelt, verzekeringen en termijnmarkten worden door de landbouwers bij de minst relevante strategieën gerekend. Dat is opvallend en paradoxaal omdat zowel het wetenschappelijk onderzoek als het beleid juist op deze strategieën inzet. Landbouwers vertrouwen meer op interne strategieën zoals liquiditeitsmanagement (door het opbouwen van een financiële buffer of het besparen op persoonlijke uitgaven), optimalisatie, diversificatie, beperkingen op het vreemd vermogen en harder werken op moeilijke momenten.

De figuur geeft de gemiddelde score over alle landbouwers op de vraag hoe geschikt ze een strategie vinden voor hun bedrijf, op een schaal van 1 (zeker niet) tot 5 (zeker wel). Er blijkt ook een positieve samenhang te zijn tussen de mate waarin landbouwers bepaalde strategieën zouden toepassen, wat erop wijst dat ze eerder geneigd zijn om een mix van risicobeheerstrategieën toe te passen – diversificatie in risicobeheer.

Gezin als buffer voor bedrijfsrisico's.

De resultaten tonen aan dat het gezin voor een groot deel de risico's van het landbouwbedrijf buffert, door strategieën zoals niet-landbouw tewerkstelling en besparen op persoonlijke uitgaven. De onderzoekers stelden een indicator op, bestaande uit 9 vragen, die aangeeft in welke mate er interacties plaatsvinden tussen beslissingen op het bedrijf en beslissingen binnen het gezin. De gemiddelde score hiervan was 3,33 op een schaal van 1 (weinig tot geen bedrijf-gezinsinteractie) tot 5 (zeer veel bedrijfs-gezinsinteractie). De hoge score bewijst dat de gezinnen gemiddeld gesproken de bedrijfsrisico's en de gevolgen hiervan opvangen en beheren.

Conclusie.

Deze ruime bevraging bij de Vlaamse landbouwers bevestigt een aantal aannames over risico en risicobeheer zoals die vandaag in en rond de sector heersen. De enquête leert echter ook een aantal zaken waar sector, onderzoek en beleid best rekening mee houden bij het uitdenken van maatregelen om risico's op landbouwbedrijven binnen de perken te houden. Over deze studie is ILVO-mededeling 145 uitgebracht.

[http://pure.ilvo.vlaanderen.be/portal/nl/publications/risicoperceptie-attitude-ten-opzichte-van-risico-en-risicomangement-in-de-vlaamse-landbouw-resultaten-op-basis-van-het-landbouwmonitoringsnetwerk\(2a53eed7-3fb3-4fd9-a7d4-0996110bb464\).html](http://pure.ilvo.vlaanderen.be/portal/nl/publications/risicoperceptie-attitude-ten-opzichte-van-risico-en-risicomangement-in-de-vlaamse-landbouw-resultaten-op-basis-van-het-landbouwmonitoringsnetwerk(2a53eed7-3fb3-4fd9-a7d4-0996110bb464).html)

Contact:

Dr. Erwin Wauters, landbouweconoom ILVO, expert in risico- en veerkrachtstudies

Email: erwin.wauters@ilvo.vlaanderen.be

GSM: 0472 45 75 14

Greet Riebbels, hoofd Communicatie ILVO

Email: Greet.riebbels@ilvo.vlaanderen.be

GSM: 0486 26 00 14